

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

نظریه های یادگیری و آموزش

تهیه و تنظیم از : دکتر عبدالله رشیدزاده

برای دانشجویان رشته :

آموزش ابتدایی دانشگاه فرهنگیان -

پردیس علامه امینی تبریز

جلسه پنجم

تدریس و یادگیری

خلاصه جلسات اول تا چهارم

- ✓ جلسه معارفه و معرفی منابع اصلی و تعیین اهداف درس و تاریخچه کوتاه از نظریه پردازان در خصوص یادگیری
- ✓ بررسی و تحلیل مبانی فلسفی و معرفت شناسی یادگیری
- ✓ اشاره به رویکردها و مکاتب روانشناسی در خصوص یادگیری
- ✓ تعرف یادگیری و ارتباط آن با تدریس و تفاوت یادگیری با آموزش و تدریس ، تفکر و غریزه و بازتاب و حساس شدگی، عملکرد ، رفتار، نقش پذیری، خوگیری و.....
- ✓ بحث مختصری در مورد نظریه رفتاری و شناختی و تفاوت آنها و تکلیفی که قرار بود شما دانشجویان عزیز در این مورد انجام دهید.

جلسه پنجم

هدف کلی

آشنائی دانشجو با تدریس و یادگیری

سوالات جلسه پنجم

- ✓ چرا درک مفهوم تدریس اهمیت دارد؟
- ✓ رابطه تدریس و یادگیری چگونه است؟
- ✓ تفاوت تدریس، آموزش و پرورش چیست؟
- ✓ -تفکر چیست؟ چطور می توان آن را تدریس کرد یا آموزش داد؟
- ✓ -مهارتهای شناختی و فراشناختی کدام اند؟
- ✓ -تدریس علم است یا هنر؟

اهداف رفتاری

- مفهوم تدریس هنر است را بیان کنید.
- تفاوت‌های بین یادگیری و تدریس را بیان کنید .
- بخش‌های اصلی مدل عمومی تدریس را نام ببرید .
- بتوانید تفکر را تعریف کرده و آن را با استفاده از روش‌های مستقیم و غیرمستقیم آموزش دهید.
- مهارت‌های شناختی و فراشناختی را نام برده و در تدریس از آنها بتواند استفاده کند.
- بتوانید با استفاده از مدل عمومی تدریس طرح درسی نوشته و تدریس کنید

اهمیت درک مفهوم تدریس

✓ معلمان و آشنایی با ماهیت شغل خود

✓ پژوهشگران

✓ ناظران و ارزیابان

✓ اعمال و رفتار معلم و دانش آموز

تعریف تدریس

▼ نظریه اسمیت :

” تلاشهای که برای تعریف تدریس صورت گرفته به جای تمرکز بر ارائه تعاریف روشن و صریح از تدریس بر کاوش ابعاد مختلف این مفهوم تمرکز داشته است ”

▼ نظریه گیج:

تدریس عبارت از هر فعالیتی است که از جانب یک فرد به منظور تسهیل یادگیری فرد دیگری انجام می پذیرد“

رابطه تدریس و یادگیری

- ▼ اسمیت: تهییج یادگیری (هدف گرا)
- ▼ آیزنر: یادگیری (نتیجه گرا)

رابطه تدریس و یادگیری

❖ با وجود تفاوت‌های موجود بین یادگیری و تدریس، نیز می توان گفت که این دو، فرایندهایی نامرتبط می باشند. در حقیقت، هر دو به هم وابسته هستند، به طوری که یادگیری هدف و تدریس وسیله رسیدن به این هدف است. با وجود این وابستگی، یادگیری و تدریس دو فرایند مستقل به شمار می روند.

چگونگی انتخاب روش تدریس مناسب توسط معلم

✓ انتخاب روش تدریس، امری علمی است که بر اصول معینی استوار می باشد.

✓ روش تدریس بایستی امکان دستیابی به هدف مطلوب را تضمین کند و این امر به نوبه ی خود در صورتی ممکن خواهد بود که روش تدریس پس از کسب تجربه انتخاب شده باشد.

✓ همچنین روش تدریس را نمی توان از یادگیری و ماده ی درسی جدا کرد، چرا که موفقیت هر نوع روش تدریس بستگی تام به ارتباط آن با ماده ی درسی دارد

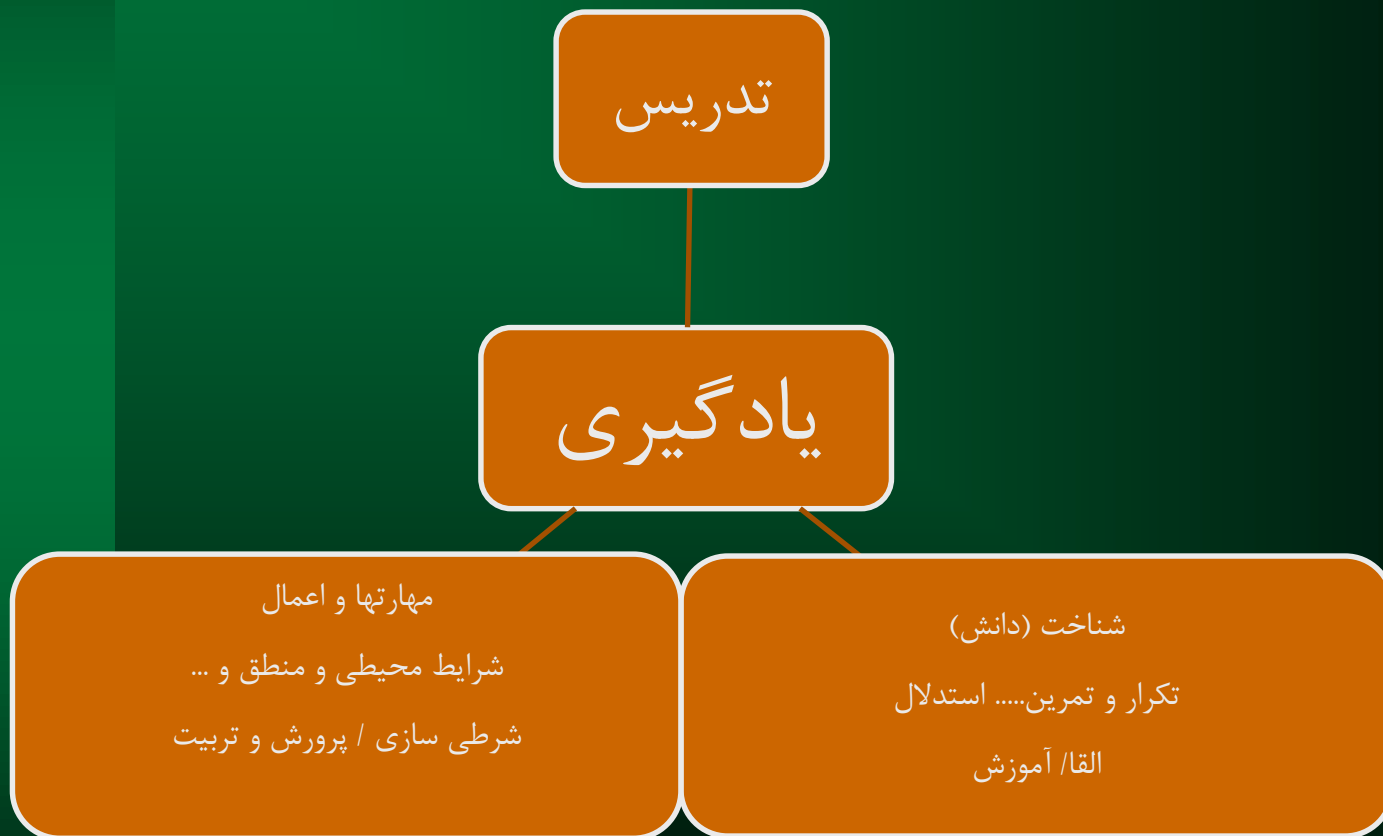
اعمال معلم (گرین ۱۹۷۱)

✓ اعمال منطقی : توضیح، استدلال، تفکر

✓ اعمال راهبردی: ایجاد انگیزه، تشویق و ترغیب، کلاس‌داری و عوامل روانی

✓ اعمال اداری: تشریفات اداری و حقوقی، کنفرانس، گزارش
نمره، حضور و غیاب، جلسات انجمن اولیا و مربیان

تدریس، آموزش، پرورش و ...

تدریس و تفکر

- هدف از تدریس: رشد و پرورش تفکر منطقی
- تفکر: ترکیبی از معرفت و دانش، مهارت و نگرش
- معرفت و دانش: آگاهی ها
- مهارت: مشاهده، طبقه بندی، ایجاد رابطه، فرضیه سازی، تفسیر و تحلیل و ترکیب و ...
- نگرش: علاقه و اشتیاق، تردید، گشودگی، تلاش و انگیزه و ...
- تدریس مهارت‌های تفکر:
- ۱. مستقیم
- ۲. غیر مستقیم

شیوه های مستقیم تدریس تفکر (بونود ۱۹۹۱)

- روش نفوذی: معلم به عنوان الگو
- تدریس خردمندانه: معلم شایسته – پرسش و پاسخ
- اصول منطق
- تفکر انتقادی
- مباحثه
- شبیه سازی (به نوعی تعمیم یا کاربرد)
- روش ابزار تفکر: طراحی و اجرا همراه با نوآوری

شناخت، فراشناخت و انگیزش

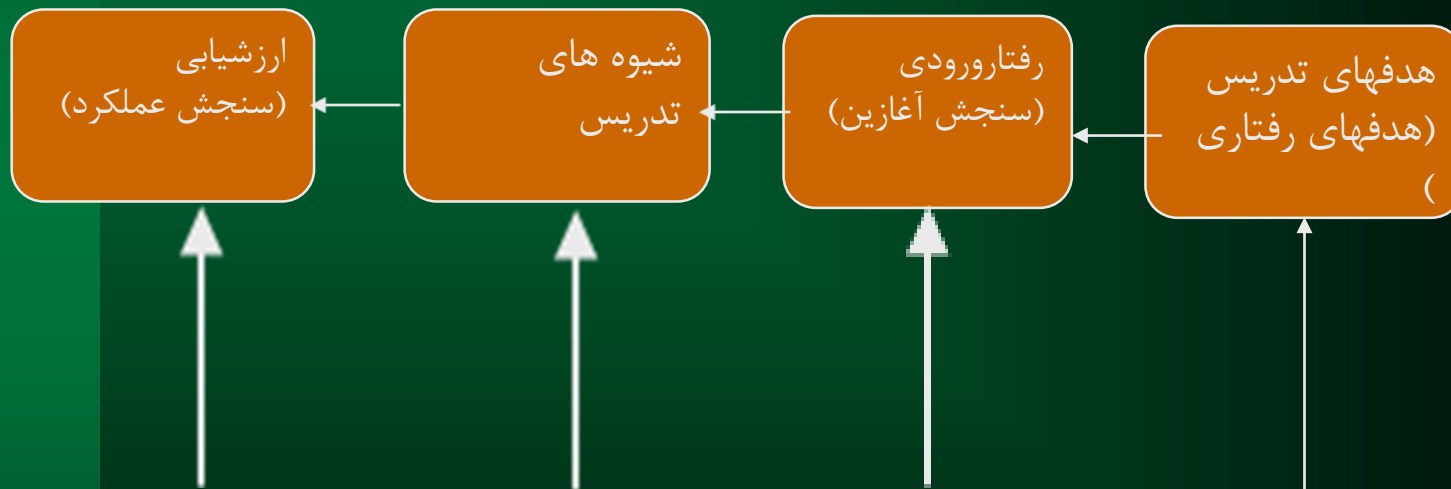
▼ **شناخت:** فکر کردن، نحوه یاد گرفتن، تفکر منطقی، تفکر انتقادی، درک و استدلال و ...

▼ **فراشناخت:** کنترل و هدایت کار، ارزشیابی از پیشرفت، دانش درباره شناخت (دانش اظهاری، دانش رویه ای و دانش شرطی)

▼ **انگیزش:** رغبت، خودکارآمدی، نظریه ی اسناد

مدل عمومی تدریس

حلقه های بازخورد
مراحل اصلی مدل عمومی تدریس

هدفهای تدریس و هدفهای رفتاری

▼ در این مرحله معلم ابتدا به تعیین هدفهای تدریس اقدام کرده و سپس برای انتظاراتی که در پایان درس از دانش آموز دارد، هدفهای تدریس را به صورتی عینی و قابل اندازه گیری، یعنی بر حسب رفتاری یادگیرنده، مشخص می سازد که به آنها هدفهای رفتاری می گویند.

رفتار ورودی (سنجش آغازین)

✓ بر طبق این مدل، بعد از تعیین هدفهای رفتاری وپیش از آغاز درس ، معلم باید به تعیین رفتارهای ورودی مورد نیاز برای یادگیری آن هدفها اقدام کند و از طریق سنجش آغازین ، معین سازد که آیا دانش آموز دارای توانایی لازم برای آموختن هست یا نه.

شیوه های تدریس

▼ در این مرحله، معلم برای آموزش هدفهای مختلف آموزشی به دانش آموزان بایستی روشهای مناسب آنها را مورد استفاده قرار دهد .

ارزشیابی (سنجش عملکرد)

➤ مرحله نهایی این مدل به سنجش عملکرد و ارزشیابی میزان یادگیری دانش آموز اختصاص دارد.

تکلیف جلسه پنجم

✓ با استفاده از این فایل و منابع زیر

- کتاب روانشناسی یادگیری و آموزش دکتر سیف

- کتاب مقدمه ای بر نظریه های یادگیری دکتر سیف

- کتاب روش ها و فنون تدریس دکتر فتحی آذر

✓ یک نمونه طرح درسی براساس در نظر گرفتن هدف اصلی
تدریس (ایجاد تفکر در فراگیران) و طبق مدل عمومی تدریس
بنویسید و در کلاس ارائه دهید.

جلسه ششم

❖ یادگیری و کاربرد آن در تدریس

سوالات این جلسه

▼ یادگیری چیست؟

▼ رفتارگرایان چه دیدگاهی در خصوص یادگیری دارند؟

▼ از نظرات رفتارگرایان در تدریس و کلاس درس چه استفاده
هایی می توان کرد؟

▼ ایده های اصلی و مورد تأکید در رفتارگرایی و نظریه
پردازان این مکتب کدامند؟

یادگیری چیست؟

▼ نظر هیلگارد و مارکویز :

یادگیری یعنی ایجاد تغییر نسبتاً پایدار در رفتار بالقوه
یادگیرنده، مشروط بر آن که این تغییر بر اثر اخذ تجربه رخ
دهد.

فکر می کنید چرا نظریه های یادگیری به
تنهایی نیازهای معلمان را بر آورده نمی
سازد؟

نظریه های یادگیری و کاربرد آنها در تدریس

❖ چرا لازم است معلم از نظریه های مختلف یادگیری مطلع باشد؟

❖ یکی از مهمترین و قدیمی ترین شاخه های تخصصی علم روان شناسی، روان شناسی یادگیری است.

دیدگاه های یادگیری:

- ۱. ✓ رفتارگرایی
- ۲. ✓ شناخت گرایی
- ۳. ✓ انسان گرایی

رفتارگرایی

❖ فلسفه تجربه گرایی و خردگرایی ارسطو، جان لاک و ...

❖ پاولوف

❖ واتسون

❖ تراندایک

❖ اسکینر (شرطی سازی کنشگر یا عامل)

❖ ۱. جریان یادگیری: تعمیم و تمییز (فرق گذاری)

❖ ۲. پیامدهای یادگیری: تقویت، خاموشی و تنبیه

کاربرد رفتارگرایی در تدریس

سلسله مراتب آموزشی؛

۱-ارایه مطالب از جزء به کل و از ساده به پیچیده

۲. تحلیل پیامد رفتار: تقویت مثبت، تقویت منفی، حذف تنبیه و تنبیه

۳. تعیین اهداف جزئی و اهداف رفتاری به منظور قابلیت سنجش و ارزیابی و ارایه تقویت یا تنبیه و ...

۴. انجام آزمون های پی در پی و منظم برای ارایه بازخورد (آگاهی از پیامد رفتار) به دانش آموزان

۵. تمرین و تکرار

۶. تدریس مستقیم

۷. آموزش برنامه ای

۸. مدیریت کلاس و اصلاح رفتار

نظریه ثرندایک (کوشش و خطا)

❖ یکی از نظریه پردازان مشهور رفتارگرایی نظریه شرطی، ادوارد ثرندایک است که یادگیری را نتیجه ی برقراری ارتباط عصبی می دانست و معتقد بود مشخص ترین یادگیری ها در انسان، یادگیری از راه کوشش و خطا می باشد.

قوانین نظریه ترندایک (کوشش و خطا)

✓ ترندایک یادگیری انسان و شرایط موثر یادگیری را
تابع سه قانون می داند:

۱- آمادگی

۲- اثر

۳- تکرار یا تمرین

نظریه ترندایک در یادگیری و تدریس

۱ - یادگیری بهتر، زمانی صورت می پذیرد که دانش آموز در جنبه های مختلف رشد از آمادگی لازم و کافی برخوردار بوده و میل به یادگیری در او ایجاد شده باشد.

نظریه ترندایک در یادگیری و تدریس

۲ - یادگیری بهتر، زمانی انجام شدنی است که دانش آموز در انجام فعالیتهای خود احساس رضایت، لذت، ارزشمندی و مفید بودن را به دست آورد.

نظریه ترندایک در یادگیری و تدریس

۳ - یادگیری بهتر، زمانی رخ می دهد که معلم در کلاس درس از مثالهای گوناگون و متعدد بهره گرفته و دانش آموزان هم تمرینهای متنوع و هدف داری را انجام دهند.

تکلیف جلسه

▼ یک موضوع به دلخواه از یکی از دروس دوره ابتدایی انتخاب کرده و با استفاده از رویکرد رفتار گرایی و مدنظر قرار دادن نظریه تراندایک یک نمونه طرح درسی نوشته و در کلاس تدریس کنید.